

מראי מקומות - יבמות

קז.

ה. לפי שאין תנאי בחופה

ע' בשו"ת רעק"א (תנינא ק"ו, ד"ה והנעל"ד) דכ' בתוך דבריו דמה דתנאי לא מהני בחופה הוא משום דכיון דחופה אין שייך ע"י שליח, ממילא גם תנאי אין שייך בה [ומוסיף דממילא גם מקח טעות אין שייך בה, למה דס"ל דטעות תלוי בדיני תנאים]. וע"ע באור שמח (אישות י', ב' ד"ה עוד הנני) דכ' להסתפק אם מהני תנאי בחופה, וכ' דאין ראוי מגמרון, ד"ל דכל הנדון הוא כמו דמשמע מרש"י ותוס', דהיינו אם מחל התנאי לאחר הקידושין, או דאין רגילות שיתבטל הנישואין ע"י תנאי. ובעצם הספק, כ' דכיון דאין שייך שליחות בחופה, א"כ הו"ל כדבר שא"א בשליחות דאין שייך בו תנאי, או דלמא אמרי' דהוקש לשאר הוויות דשייך בהם תנאים. (וע"ש בתחילת 'הל' ב') דכ' להסתפק אם צריך עדים בחופה, וע"פ דברי הגר"ח שהבאנו לעיל (בדף ק"ו) י"ל דתלוי זב"ז, דאם אי"צ עדים, א"כ י"ל שהוא משום דהוי חלות דממילא, ואין הבעל עושה החלות, אלא המעשה, וכמו חליצה. וא"כ, כמו בחליצה דאין החלות ברשותו, ולכן אינו יכול להתנות בה, א"כ ה"ה חופה, וצ"ע בזה.)

ו. טעמא דב"ש משום פירי, וכו'

כ' המאירי דמהא דלא הק' הגמ' לר' פפא ולרבא נכנסה לחופה מא"ל, למדין שנכנסה לחופה אף בלא ביאה זוכה הבעל בפירות, וכן נוהגים לעשות בו סעודה, ולכן שייך הסברא דאין אדם טורח בסעודה, וכו'. ולענין הא דמסר האב לשלוחי הבעל, כ' המאירי דזה ל"ק כלל, דבזה הוה מתרץ דלא פלוג רבנן. אולם כ' דיתכן לומר דבאמת אף מסר האב לשלוחי הבעל יש לו פירות, שמאחר שהוא יורשה אע"פ שלא נכנסה לחופה, ג"כ יש לו פירות. וגם כ' שיי"א דבאמת גם עשו סעודה כשהיו מוסרים לשלוחי הבעל, וא"כ שפיר לא הק' מסר לשלוחי הבעל מא"ל, ואי"צ לתרץ דלא פלוג.

ז. ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו

הק' הריטב"א, א"כ יוצא דלב"ש אף למאמרו אינה ממאנת, ומ"ש משאר קידושין דמהני מיאון. ותי' דכיון דאכתי אגידא בי' מחמת זיקה, סברי ב"ש דלא תקון רבנן מיאון.

ח. והרי ביאה דבע"כ ומציא עקרה

תמה הריטב"א, אם יכולה היא למאן ליבום שלו, א"כ נמצא דאין היבום בע"כ, דאם תרצה ביבום, הרי הוא חל, ואם לאו, אינו חל כלל. ותי' דכיון דעכשיו ס"ל להגמ' דלא ממאנת לזיקתו לצאת בלא חליצה, א"כ היא הנותנת דג"כ תתייבם בע"כ כיבמה דעלמא דאורייתא (וצ"ע כוונתו בזה, ואולי כוונתו דאף דיכולה למאן, מ"מ הרי חל היבום ושוב מהני בה המיאון). והביא מ"מ דמשכחת לה בביאה בע"כ, כגון שהיא ישנה, או שנתקע בה פתאום. א"נ, י"ל דמייירי כשרוצה להתייבם לו, אלא שאינה מתרצית באותה ביאה, וע"ז אמרי' דמהני בע"כ.

בית שמאי

א. ובית הלל אומרים ארוסות ונשואות

ע' מאירי שהביא שו"ת הרי"ף דכ' דקטנה שקדשה אמה ואחיה אין צריכה מיאון, ולמד כן מהמשנה לקמן (עמוד ב'), איזו היא קטנה שצריכה למאן, כל שהשיאוה אמה ואחי', משמע דוקא נישואין, אבל בקידושין אין מיאון. וע' רמב"ן שכ' להק' עליו מהא דמתני' דתנן ארוסות ונשואות, ועוד דלקמן (קח). תניא אי אפשר בקידושין שקדשוני אמי ואחי. ולכן כ' הרמב"ן דהיכא דהיא קידשה את עצמה, אז ודאי צריכה למאן אף לקידושין, אבל היכא שרק קידשה אמה ואחי', אז אי"צ למאן אלא לנישואין. אבל המאירי כ' דלכא' תמוה להתיר דבר שלא נאמר בתלמוד בפירוש.

ב. בית שמאי אומרים בפניו

פי' המאירי, שאין נזקקין למיאניה אלא בפני הבעל שמא אלו הי' הבעל כאן היתה בושה ממנו ולא תמאן. ולכא' כוונתו על דרך מש"כ הרמב"ן לקמן (עמוד ב'), דמה דב"ש ס"ל דבעינן מומחין למיאון, אף דלדיני ממונות אמרי' דשליחותיהו קעבדינן ואי"צ מומחין, הוא "מפני שב"ש מתרחקין מן המיאונים תקנו כן". דהיינו, דרבנן לא היו רוצים שתמאן, ולכן ס"ל לב"ש לכל החומרות דמתני', כדי שלא תמאן כ"כ.

ג. אמרו להן ב"ה לב"ש

ויש לעי', למה נקטי' לשון 'אמרו להן'. וכ' התוס' יו"ט, משום דב"ש יחבי טעמא למלתייהו נקט להו בלשון אמרו להן. ועוד הק' המלאכת שלמה, למה כאן הקדים דברי ב"ה לב"ש. וכ' דאולי כוונת ב"ה הי' לומר להם, אודו לן מיהא דקטנה ארוסה ממאנת אפי' ד' וה' פעמים, וע"ז השיבו להם ב"ש דגם בזה לא מודינן, דאין בנות ישראל הפקה. ולפי המאירי זה ג"כ מיושב, דביאר דכוונת ב"ה הי' לומר לב"ש, "היאך נצריך ב"ד מומחין, והקטנה יכולה למאן ד' וה' פעמים, ונמצאו דברי חכמים חוכא וטלולא, והשיבו ב"ש שאף אנו אין נזקקין לה אלא לאחד".

ד. מסר האב לשלוחי הבעל

כ' רש"י דהאי מסר האב לאו דוקא, דאילו משקיבל אביה קידושיה לא נפקא במיאון, דהאב זכאי בקידושי בתו ואין מיאון אלא ביתומה שקדשה אמה ואחיה. ודייק הריטב"א מדברי רש"י, דהיכא דהיא יתומה בחיי אביה, לא תקון לה רבנן נשואין ע"י אביה [ואין ברור מדברי הריטב"א אם כוונתו לדייק מרש"י דאין שייך לה להתקדש עוד לאחר שכבר קידשה אביה ונתגרשה, או דדקדק רק דס"ל לרש"י דאין האב שוב יכול לקדשה, אבל אה"נ דיכולה להתקדש ע"י עצמה]. אבל הביא מ"מ דס"ל דבאמת תקנו רבנן לאב שיהי' יכול לקדשה גם אחר שהיא יתומה בחיי אביה, ומדאורייתא אינו יכול לקבל קידושין בשבילה. ולפ"ז, לשון הגמ' מסר האב לשלוחי הבעל היינו כפשוטו.